

فرهنگنامه کودکان و نوجوانان

جلد سیزدهم

خ

خائف - خیمه شب بازی

پدیدآورنده

شورای کتاب کودک

ناشر

شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان

تهران ۱۳۸۹

فرهنگنامه کودکان و نوجوانان / پدید آورنده شورای کتاب کودک: زیر نظر
توران میرهادی (خمارلو)، ایرج جهانشاهی. - تهران: شرکت تهیه و نشر
فرهنگنامه کودکان و نوجوانان، ۱۳۷۱ -

ج: مصور (بخشی رنگی)، نقشه، جدول، عکس، نمودار
۱۰۰۰۰ ریال (ج. ۱) بهای هر جلد متفاوت.

ISBN 964-6356-00-1 (دوره).

فهرست‌ریسی بر اساس اطلاعات فیا.

از جلد ششم زیر نظر توران میرهادی و ایران گرگین

ج. ۱۳ (چاپ اول: ۱۳۸۹): ISBN 964-6356-13-3

۱. کودکان - دایرةالمعارفها. ۲. اطلاعات عمومی - ادبیات نوجوانان.

الف. شورای کتاب کودک. ب. میرهادی، توران (خمارلو)، ۱۳۰۶ -

ج. جهانشاهی، ایرج، ۱۳۰۵ - ۱۳۷۰. د. گرگین، ایران، ۱۳۱۱ -

AG۳۶ / ۳۷ ۳۹ [ج]

۷۷-۷۲۳ م

شماره کتابشناسی ملی

*The Children's Book Council of Iran, Encyclopedia for Young People
vol. 13, 2010*

Nashr-e Farhangnameh PLC, P.O.Box 13145-889 Tehran, Iran

ISBN 964-6356-13-3 (vol. 13)

964-6356-00-1 (series)

www.nashrfarhangnameh.com

نشر فرهنگنامه

فرهنگنامه کودکان و نوجوانان - جلد سیزدهم

پدید آورنده: شورای کتاب کودک

زیر نظر: توران میرهادی (خمارلو) و ایران گرگین

صفحه آرایی: مجید بلوچ و نوید بلوچ

نقشه‌ها: امیر صفا خطیب‌زاده

شمارگان: ۵۵۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۹

چاپ و صحافی: شرکت سهامی عام افست

کلیه حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ و متعلق است به:

شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان (سهامی عام)

تهران. بلوار میرداماد، خیابان شنگرف، شماره ۱۰، واحد ۱

تلفن ۸-۲۲۹۰۹۵۵۷، ۱-۲۲۹۰۹۵۶۰، دورنگار ۲۲۹۱۲۲۴۳

شابک (ج. ۱۳) ۹۶۴-۶۳۵۶-۱۳-۳

(دوره) ۹۶۴-۶۳۵۶-۰۰-۱

سخن‌ناشر

جای بسی خوشوقتی است که جلد میزدهم **فرهنگنامه کودکان و نوجوانان** در سی‌امین سال شروع برنامه‌ریزی برای تدوین این اثر بزرگ و ماندگار علمی و فرهنگی، به محضر نسل جوان جامعه بزرگسال ایرانی عرضه می‌شود.

شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه در سال ۱۳۶۶ به‌همت تعدادی از ناشران و علاقه‌مندان از جمله اعضای شورای کتاب کودک، به‌عنوان شرکت سهامی عام تشکیل و ثبت شد. تأسیس یک شرکت انتشاراتی با هدف انتشار تنها یک محصول، در ایران تجربه جدیدی بود. بدین معنی که یک نگاه اقتصادی در جهت حمایت از شورای کتاب کودک به‌عنوان یک نهاد فرهنگی - پژوهشی غیردولتی، با هدف تدوین نخستین دانشنامه عمومی برای نسل جوان کشور و فارسی‌زبانان سراسر جهان شکل گرفت. سهامداران شرکت نیک می‌دانستند و می‌دانند که بیش از ۹۵ درصد از همکاران فرهنگنامه به‌شکل داوطلبانه در این کار فرهنگی شرکت دارند و به همین دلیل از بدو کار بدون هیچ‌گونه چشم‌داشت مادی با صبر و شکیبایی لازم برای تدوین مقاله‌ها و آموزش نیروها، ارائه اثری مطلوب در حوزه تهیه و آماده‌سازی تصاویر و نقشه‌ها، توجه ویژه به کیفیت صفحه‌آرایی، استفاده از کاغذ مناسب، به‌کارگیری چاپ چهاررنگ و صحافی مناسب کتابهای مرجع با شورای کتاب کودک همراه بوده و هستند.

تشریک مساعی مؤلف - ناشر برای انتشار فرهنگنامه پدیدۀ جدیدی است که می‌تواند به‌عنوان یک حادثۀ فرهنگی ثبت گردد و این نوید را همراه داشته باشد که در آینده شاهد تجمیع بخشهای تألیف، آماده‌سازی، چاپ، انتشار، ترویج و ویرایشهای جدید در یک مؤسسه فراگیر باشیم.

نکته قابل تأمل اینکه **فرهنگنامه** به‌صورت مستمر به تعداد قابل توجه از سوی وزارت آموزش و پرورش و کتابخانه‌های عمومی کشور خریداری نمی‌شود و با کمال تأسف به‌دست میلیون‌ها کودک و نوجوانی که در سراسر کشور زندگی می‌کنند نمی‌رسد. مطبوعات، رادیو و تلویزیون نیز در برنامه‌های خود کمتر به این اهتمام ملی توجه می‌کنند و به معرفی ابعاد گوناگون این پژوهش سترگ در راستای گسترش فرهنگ پرسشگری و بالا رفتن سواد اطلاعاتی جامعه نمی‌پردازند. با این حال شرکت مرتب با کمبود مجلدات روبه‌روست و تجدید چاپ چند جلد را در دستور کار خود دارد و تمام شدن هر چاپ از هر جلد را نشان‌دهندۀ اقبال فرهنگ‌دوستان و خانواده‌های طبقات مختلف نسبت به فرهنگنامه می‌داند. حضور صدها نفر خریدار شایق در بیست‌وسومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران (اردیبهشت ۱۳۸۹) برای شرکت تجربه‌ای بسیار دلگرم‌کننده بود. در کنار دیدار علاقه‌مندان شهرستانی که موجب خوشوقتی است، شکل ناکارآمد شبکه توزیع کتاب در کشور بار دیگر مطرح می‌شود.

در سال جاری (۱۳۸۹)، سی سال آغاز کار فرهنگنامه به عنوان حادثه‌ای تاریخی در فرهنگ کشور جشن گرفته شد و از خداوند بزرگ برای این توفیق شاکر هستیم، سه اثر از سوی شورای کتاب کودک با نامهای **نگاهی به سی سالگی فعالیت فرهنگنامه کودکان و نوجوانان**، **جور دیگر باید دید (مجموعه مقالات)** و **معرفی فرهنگنامه کودکان و نوجوانان (مولتی مدیا)** و چندین مقاله مستقل در روزنامه‌ها و مجلات به چاپ رسید. باتوجه به اینکه انتشار هر نوشته باعث معرفی بیشتر فرهنگنامه و ایجاد علاقه به تهیه این مجموعه می‌شود، از کلیه دانشمندان و دانشنامه‌نویسان دعوت می‌شود، اندیشه‌های خود را در مورد فرهنگنامه تدوین نموده به چاپ برسانند.

شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان (سهامی عام)

تابستان ۱۳۸۹

هیئت مدیره شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه کودکان و نوجوانان (سهامی عام)

محسن باقرزاده، نیره بهبهانی، شهناز خانلو، محمدتقی عرفانپور،
یحیی مافی، احمد منصوری تهرانی مقدم، علیرضا میرفخرانی

www.ketab.ir

همکاران جلد سیزدهم

سازمان فرهنگساز

شورای اجرایی

دبیر اجرایی: توران میرهادی (خمارلو)

مشاوران دبیر اجرایی: نوش آفرین انصاری (محقق)، و دکتر عباس حوی

اعضای شورای اجرایی: فرزانه اخوت، نصرالله افاضل، نوش آفرین انصاری، دکتر علی بلوکباشی، مهندس علی پازوکی، دکتر عباس حوی، پروین حسینی، شهناز خاتلو، منصوره راعی^۵، نسرين دخت عماد خراسانی، پروین فخاری نیا، و دکتر منصور وصالی

سرپرست تدوین جلد: توران میرهادی

دستیار سرپرست: طوبی (مهین) اسدالله

سرپرستاران: ایران گرگین، و توران میرهادی

ویراستاران: فرزانه اخوت، طوبی (مهین) اسدالله، نفیسه اصغری طبری، نصرالله افاضل، دکتر افشین ایران پور، نوبا یابایی، پروین حسینی، شهناز خاتلو، مینا رئیس دانا، مریم روحانی، امیرحسین شهبازلو، زهره صادق صمیمی، پروین فخاری نیا، مرگان کمپانی، سرکند نافی، صدیقه (فروزنده) محفوظ بالله، فاطمه (فهیقه) محفوظ بالله، اسفندیار معتمدی، اکبر نعمتی، و نادره یعقوب فرد طاری

گروه پیگیری: مینا رئیس دانا، ویدا رفیعی، معصومه (مهسا) صدیق، پروین فخاری نیا، مهشید فهیم، صدیقه (فروزنده) محفوظ بالله، فرمهر منجری، و توران میرهادی

گروه‌های تدوین و ویرایش موضوعی (ویراستاران موضوعی با حروف سیاه مشخص شده‌اند.)

آموزش و پرورش: حشمت اسلامی، افق اشراقی، اشرف امینی، فرنگیز حاجی ستاری، مریم رسالت، پروین کیمیایی، ناهید محوی، توران میرهادی،

نسرين نافی، رفعت نمازی، و مریم یزدان بخش

اخترشناسی: فاطمه عظیم‌لو، محدثه عظیم‌لو، و دکتر منصور وصالی

ادبیات جهان: زینب احمدی، یاسمن توسلی، مهین توفیقی، ولیخا دامک، مریم روحانی، زهره زادسر، منیر شاخساری، آریتا شرف جهان، مهسا

صدیق، عمادالدین قاسمی پناه، و نسیم نوروزی

ادبیات فارسی: طوبی (مهین) اسدالله، شادی جمشیدی، پردخت خاوری، خورشید خدابخش رشاد، مینا روستا، مریم روحانی، فاطمه (پروین)

سپهری، مرگان کمپانی، گلزار مصفا، مریم مقدم، و اکبر نعمتی

اسلام و ادیان: فرزانه اخوت، شکوه اعظم‌امینی، ایران کهنمویی زاده، و خدیجه میرخانی

اقتصاد: شهلا اسکندری، لیلی تقوایی، نسیم جلالی، فرزانه سیروسیان، منا فخیم، مهرشید منولی، و طهورا وحدتی

بناهای تاریخی: نسیم ایران منش، فریده حاتم پور، ویدا رفیعی، حمید صدیقی نژاد، مهسا صدیق، اعظم مولایی، و سیره نقشبندی

پزشکی: دکتر افشین ایران پور، علی بیکری، دکتر آرام پیله‌وری، دکتر مهسا رادمنش، دکتر روحی سجادی، دکتر بهاره سید صالحی، دکتر امین نسس اختری، دکتر هومن یحیی‌زاده، و دکتر گیتا یزدان

تاریخ ایران: آبه آل‌احمد، مهسا خسروی، مینا رئیس‌دانا، میترا سیاوشیان، پریش فزوحی، دکتر محمدعلی گرجیان، اعظم مولایی، و فرحناز کشاورز وکیلی

تاریخ جهان: طوبی اسدالله، سیما صفاری‌آشتیانی، آزاده علیزاده، و داریوش نوید
جامعه‌شناسی: فرنگیس اردلان، رعنا اژدری، ناهید قهرمانی، ناهید کاموسی، و فاطمه (فهیمة) محفوظ‌بالله
جامعه‌شناسی (سازمانهای اجتماعی): آرتنا افشارنادر، و منیژه ظهیری مهرآبادی
جغرافیای ایران: پروین آقایی، یکتا حیانشاهی، فاطمه خست، فرشته، آزاده، فاطمه (لیدا)، فیمی، آرتنا شریف، جهان، میر غفاری، پروین، و منیژه خست
سنگد مافی، صفی (سوری) معصوم‌بیکری، و صنوبر منصوری

جغرافیای جهان: محمدحسن اکرم، آذری‌اسدی، فوزیه جوینروش باقری، مهین توفیقی، پریسا رضایی، میتا شیرین‌زاده، پروین صفوی، زهرا عبدالحی، نجس عربانی، پروین فخاری‌نیا، ناهید قهرمانی، زهرا (الهام) میرسمید قاضی، سارا میرفخرانی، و شادی نجفی‌نیا
روان‌شناسی: افق اشراقی، پروین راعی، صدیقه (فروزنده) محفوظ‌بالله، ناهید معتمدی، مهین منتظری، و نسرين مصدق‌پور
ریاضیات: سیمین دخت الله‌بخش، زهرا تهیدست اکراد، مهشید فهیم، شهناز کاتوزیان، فریده کاتوزیان، نسیم ماحوزی، علی مشهدی‌رفیعی، و مهوش مهاجری

زمین‌شناسی: زهره افطس، و دکتر مهین محمدی
زیست‌شناسی، جانورشناسی و گیاه‌شناسی: مهندس رسول امید، ثریا بابایی، فاطمه ثنائی، مهندس ستار جواهرحقیقی، پروین حسینی، سام رجبی‌نیریز، شهناز فتوحی محمد رضا راهانی، فرزانه کوکبی، علی‌اصغر معینی‌شستر، و پروین هدایت‌زاده (طبری)
شیمی: نوش آفرین حسین تهرانی، بنادر خمارلو، و سودابه معایر حقیقی‌فرد
علوم سیاسی: صفت الله طاهری، دکتر عبدالرحمان عالم، و دکتر بهرام مستقیم
فلسفه: دکتر عبدالکریم رشیدیان، و مهوش غفاری

فیزیک: نصرالله افاضل، نجمه سادات (نسرین) بنوی، اسماعیل حصاری، طاهره صاحبی، اسفندیار معتمدی، دکتر منصور وصالی، و لاله یونس
کلیات: خدیجه بشر، سیما جمعی ویسی‌نژاد، فریادسپهری‌نیا، رویا علی‌عمرانی، شیدا نجفی‌نیا، و فاطمه نکویی
محیط زیست: دکتر افشین ایران‌پور، منصوره بوستانپور، مهین غفاری، و پروین فخاری‌نیا
مردم‌شناسی: زهره شایسته، فرنگیس قاضیانی، فرشته قبادی، اعظم محبوبی، صدیقه (فروزنده) محفوظ‌بالله، فرمهر منجزی، مریم میرفخرانی، و زهرا (مهین) هوشیار

مهندسی: نصرالله افاضل، مهندس امیرحسین ذبیحی، مهندس سمیرا رویانی، مهندس پیمان عنایتی، طاهره صاحبی، و ویدا قره‌باغی
ورزش: نفیسه اصغری طبری، شهناز خانلو، مژگان کمپانی، و نادره یعقوب‌فرد طاهری
هنر: مژگان آقاولی، آذرخش اعتمادزاده، بهاره ایزدپناه، نیوشا حکمی، روناک ربیعی، سابتا شکاری‌کناری، سروه نقشبندی، و عباس (مهراب) نوری

تصویر و نقشه

هماهنگ‌کننده: مهسا صدیق

همکاران: نوید بلوچ، منصوره بوستانپور، مهسا صدیق، اعظم مولایی، و طهورا وحدتی

بررسی نهایی متن و تصویر: مهندس علی بازوکی

نسخه‌پردازی: مهسا صدیق، و طهورا وحدتی

کتابخانه مرجع

کتابدار: فرخنده سلطانی‌گرد فرامرزی

آرشیو تصویر و نقشه

سرپرست: نسرین دخت عمادخراسانی

همکاران: خدیجه (شکوه) آریایی‌پور، نسرین صدیق، پروین مددی، سیما ناظری، و زهرا نجفی‌فرد

دبیرخانه

سرپرست: نیره بهیانی

همکاران: فرخنده اسماعیلی‌پور، و منصوره بوستانپور

حروفنگار رایانه: شراره امیراستوار، و مریم مظلی

مشاوران علمی و فنی

عبدالحسین آذرننگ، محمد احصایی، نوش آفرین انصاری، دکتر حسن انوری، دکتر علی بلوکباشی، مهندس علی پازوکی، دکتر عباس حرزی، احمد خالیدی، بهاء الدین خرمشاهی، منیژه ربیعی، محمدتقی رهنمایی، دکتر ژاله شادی طلب، محمود صداقت، دکتر عبدالرحمان عالم، نسreen دخت عماد خراسانی، کامران فانی، فرید قاسملو، ثریا قول ایاغ، یحیی مافی، دکتر مهدی محقق، و شهرداد میرزایی

پدیدآورندگان مقاله ها

پروین آقایی	کارشناس در حوزه ادبیات فارسی
عبدالرضا احمدی	لیسانس علوم تربیتی
فرزانه اخوت	لیسانس زبان عربی، فوق لیسانس زبان و ادبیات فارسی
طوبی (مهین) اسدالله	لیسانس کارتوگرافی
فرخنده اسماعیلی پور	لیسانس حسابداری صنعتی
آذر اصطهباناتی	کارشناس در حوزه جغرافیا
آذرخش اعتمادزاده	لیسانس هنر
نصرالله افاضل	لیسانس فیزیک
زهره افطسی	لیسانس زمین شناسی
بابک امین تفرشی	کارشناس نجوم
شکوه اعظم امینی	کارشناس در حوزه اسلام
ثریا بابایی	کارشناس در حوزه علوم طبیعی
ثمینه باغچه بان	فوق لیسانس آموزش ابتدایی
علی بلوکباشی	دکترای مردم شناسی
آذر بنی اسدی	لیسانس جغرافیای انسانی
بتول بیگزاده	کارشناس در حوزه علوم طبیعی
هوشنگ پورکریم*	فوق لیسانس جامعه شناسی
آرام پیله رودی	پزشک عمومی
نجمه السادات (نسرین) تقوی	فوق لیسانس فیزیک
ستار جواهر حقیقی	مهندس کشاورزی
ایرج جهانشاهی*	فوق لیسانس تحقیقات و مطالعات اجتماعی
یکتا جهانشاهی	لیسانس جغرافیا
فوزیه چوبفروش باقری	لیسانس جغرافیا
پروین حسنی	لیسانس زیست شناسی
نگین خاکی	پزشک عمومی
شهناز خانلو	لیسانس زبان و ادبیات فارسی
شایسته خزانلی	فوق لیسانس کتابداری
ملک تاج خزانلی*	فوق لیسانس مشاوره
فاطمه خستو	فوق دیپلم ریاضیات و علوم
مینا رئیس دانا	فوق لیسانس تاریخ
محمدحسن رجبی	فوق لیسانس کتابداری
سام رجبی تبریز	لیسانس زبان و ادبیات آلمانی و دانشجوی دکتری اکولوژی
فرشته رزازی	لیسانس زیست شناسی
مریم روحانی	لیسانس زبان و ادبیات فارسی
فرخنده سلطانی گرد فرامرزی	لیسانس کتابداری و اطلاع رسانی
فرزانه سیروسیان	لیسانس علوم اجتماعی
زهره شایسته*	لیسانس علوم تربیتی
آریتا شرف جهان	لیسانس روزنامه نگاری

امیرحسین شهبازلو	دانشجوی فوق لیسانس مترجمی زبان انگلیسی
مجید صابریان	دانشجوی فوق لیسانس ادبیات فارسی
شهلا طهماسبی	لیسانس حقوق قضایی
ژولیا عزنی	دانشجوی فوق لیسانس ژنتیک
محدثه عظیم‌لو	فوق لیسانس فیزیک
پیمان عناینی	مهندس متالورژی
احمد فاطمی	دکترای دام پزشکی
پروینمختاری‌نیا	لیسانس آموزش ابتدایی
فرنگیس قاضیانی	فوق لیسانس کتابداری و اطلاع رسانی
فرشته قبادی	لیسانس کتابداری و اطلاع رسانی
الهام قدس	مهندس برق
ناهید قهرمانی	لیسانس مترجمی زبان انگلیسی
مژگان کمپانی	لیسانس زبان و ادبیات فارسی
فرزانه کویکی	لیانس رادیولوژی
ایران کهنمویی زاده	لیسانس روان شناسی
محمدعلی گرجیان	پزشک عمومی
گیتا گرکانی	لیانس هنرهای دراماتیک
ایران گرگین	لیسانس فلسفه و علوم تربیتی
اعظم محبوبی	لیانس علوم اجتماعی
صدیقه (فروزنده) محفوظ بالله	لیانس روان شناسی
فاطمه (فهیمه) محفوظ بالله	لیانس جامعه شناسی
مهین محمدی	دکترای زمین شناسی
شعله محیط	لیسانس بازرگانی بین المللی
پروین مدرس دزفولی	لیانس تربیت دبیر
فرنگیس مزدپور	فوق لیسانس فرهنگ و زبانهای باستانی
اسفندیار معتمدی	لیسانس فیزیک و فوق لیسانس مدیریت دولتی
صغری (سوری) معصوم بیگی	کارشناس در حوزه هنر
صنوبر منصوری	لیسانس جغرافیا
شهاب منظری	دکترای حشره شناسی کشاورزی
سارا میرفخرانی	لیسانس مدیریت هتل
مریم میرفخرانی	لیانس علوم اجتماعی
اکبر نعمتی	فوق لیسانس زبان و ادبیات فارسی
محمدعلی تمازی خواه	دکترای دام پزشکی
عباس (مهراو) نوری	لیسانس نمایش، بازیگری و کارگردانی
پرویز نوریان	مهندس برق و فوق لیسانس معماری
مهرداد والی زاده	پزشک عمومی
آزاده وزیری	فوق لیسانس معماری
بهناز هاشمی پور	مهندس شیمی
پروین هدایت زاده (طبری)	فوق لیسانس بهداشت
محمد هدایی	دکترای کتابداری
زهرا (مهین) هوشیار	لیانس علوم اجتماعی

شاوران نوجوان

سوکال آذرشب، راضیه آقابابایی، پیام ابراهیمی، کسری ابوالطه، سپیده احمدخان بیگی، ارمیتا ادیب، نیوشا اسمعیلیان، آریسان اسکندانیان، نیوشا اصغریور، فاطمه اصغرزاده، آرمان اصغرلو، مرزان اصغری، نیوشا اصغری، مانیا اصلان، نگار افاضل، نیکا افاضل، فرناز افدیله، ژاله افشار، شیدا اکبری، بیتا اکرم، کوهیار اکرم، کیانوش اکرم، مهرگان امانی، بهار امیری، گلنار امیدوار عسگری، گلنار امیدوار عسگری، رودابه امیران، سارا امیری، پیمان بیران، یاسمن بیران، ندا برامسی، سام برلیانی، بهنام برومند، بیژن برومند، بهزاد بشیری‌راد، پرهام بلوچ، رحبانه بنی‌حبیب، نیلوفر بهلولی، سمانه بیات، مهرگان بیگلربیگی، سبا پارسا، آتنا پارسا‌نژاد، شاپان پریزاد، پرستو پوستچی، آوا تبریزی، علی تبریزی، نیما تبریزی، هورین ترابی، هومن ترابی، کسری تفضلی، سروناز تکمیلیان، مهرشاد تکمیلیان، رها تولایی، نهمینه جعفری، ویدا جلوه، سینا جمالی، صدف جمشیدی، پولاد جواهر حقیقی، خورشید جولایی، شقایق جهانداد، رابعه چگینی، کیانا چوپک، شیدا حافظی، سمن حریری، سپهر حسینی، سهراب حسینی، گلنوش حمیدی، میلاد حیدری کیاسر، رامیار خلیلی، پرستو خوش‌فکر، گلشن دانش، آوا درویشی، ایمان دولو، فاطمه دهقان، نکبسا رحمانی، پوریا رحیمی، علی رحیمی مقدم، گلین رسولی، راشین رضوی، نیلوفر رفیع‌نیا، انوش رهی‌آزادی، طبعه رئیس‌دانا، سیاوش زاده‌دباغ، مهرنوش زاده‌دباغ، آیدین سابقی، علی سابقی، معصومه سادات صادقی، سارا سادات علی‌نقیان، مریم سادات علی‌نقیان، آرتا ساداتی، سپیده سالاروند، پایا سالم، زهرا سلیمانی، آریا شاهرودی، نوین شاهرودی، روزبه شاه‌طاهری، آذر شریف، سپهر شریف‌زاده، سهند شریف‌زاده، سحر شهید ثالث، بهاره صادق‌آبادی، نوید صالح، رعنا صالحی، یاسمن صدقی، محیا صدقیانی، سهیل صفاری، مسعود صفاری، شیدا صفایی، اردوان فرخام، سحر طلایه‌دار، ساغر عابدینی، فرشته عادل، شهرام عبدعلی، فرجاد عبدعلی‌پور، فرشید عبدعلی‌پور، شیرین عدالت‌فر، مهشید عطایی‌اصفهان، تابناک عطیمی، ماندانا علوی، محمود علوی صدر، روزین عینی، دانا فاضل، علی قاضی‌محمدی، محمدرضا فتحی، احمد فراهانی، مهرشاد فروغان، راحیل فروغی‌راد، سارا فقیهی، هسنی فکرت، سهند فیوضی، اردشیر قاسمی، نیلوفر قاسمی، نسرین قدیمی، یلدا قدیمی، صابر قرکزلو، ماه‌گل کازری، آیرین کاظمی، نگار کامیابی‌زاده، بهنام کبیری، مانی کریم‌خان‌زند، امیررضا کریم‌زاده، فرهاد کریمی، محدثه کشاورز، مهسا کشوری، فریسان کیانزاد، بهرام کیومرثی، عرفان گلی‌گانی، پریا گودرزی، نیلوفر گهرخش، هانا لطف‌زاده، درسا مجاهدزاده، یاسمن مجیبیان، یاسمن محبوب، علی محمدی، رها مسیح، فریده مشرف‌بهراد، سارا مصطفوی، نازگل معتمدگرچی، مهرنوش معصومی، فرگل معماریان، بهار مقتدایی، مریم ملامحمدی، اردلان منتخب، آریا منصوری‌تهرانی، مهسا منصوری‌تهرانی، مه‌سیما منفرد، لیلا منوچهری، آناهیتا موگویی، ارمان موگویی، خشایار مهرداد، سحر میرزایی، آبتین ناظم‌زاده، هومن نصیری، طناز نوایی، یگانه نوری، نازنین وارسته، پانید همایون، نیلوفر هنرمند روحانی، عرفان یاسایی، سپهر یحوی، افرا یعقوبیان، و افرا یکه‌فلاح.

یاری دهندگان

افراد

دکتر زهرا آزاد، آسیه آذاحمد، آناهیتا آذوبه، مرداویج آذوبه، علیرضا ابراهیمی، محسن ابراهیمی، محمدحسین ابراهیمی، میرحمید اسکندانی، شادی اسکندانی، وحید اسلامی‌عرب، حمید اسماعیل‌زاده، میثم اسماعیلی، مسعود اشرفی، صفیه اصغرزاده‌امین، شیدا افشاری، فریا افکاری، شهرام اقبال‌زاده، فردین امیری، نوش‌آفرین انصاری (محقق)، هرمز انصاری، نوشین ارواح‌سیان، دکتر افشین ایران‌پور، ثمینه باغچه‌بان، محسن باقرزاده، سوده باقری، حمید بختیاری، سعید بختیاری، عظیم براهوتی، حسین بستاندوست‌نیکو، مجید بلوچ، نوید بلوچ، ناهید بنی‌اقبال، اوهام بهرامی، حمید پریزاد، پریسا پهلوان، ملیحه پیشداد، دکتر محمد تبر، جلال تنجی، ارسلان ترابی، هورین ترابی، فاطمه ترکاشوند، لیلا ترکاشوند، مهین تولقی، سهیلا سادات تیموریان، هما جدیکار، مجید جراح، نفیسه جعفرزاده، پیام جعفری، دیبا جعفری، محمدرضا جعفری، فاطمه جهاندوست، نغمه چلبی، سامان حریری، پروین حسینی، ولی‌الله حسینی، سیمین حسین‌نیا، افرا حقوقی، یاشار حیدرنژاد، فریبرز حیدری، رودابه خائف، محسن خاتمی‌پور، کیومرث خاکو، عبدالرضا خدایاری^۱، مهرداد خراسانچی، حسین خسروآبادی، رامیار خلیلی، پندار خمارلو، محمدرضا دهقانپور، دکتر بهفر دیانی، سام رجبی تبریز، دکتر یاسمن رضایی، شبنم رضوی، لیدا رفیعی، ویدا رفیعی، ماه‌نیر زرقانی، محمدرضا زنجانی‌فر، معصومه سهراب^۲، محمد سیاح‌زاده، میترا سیاوشیان، شاره شاهرخی، شمس شریعت‌نژاد، سپهر شریف‌زاده، سهند شریف‌زاده، آزاده شریفی، افسانه شریفی، بابک شمعی، خلیل مهرداد شهابی سیرجانی، مهرداد صالح، حمید صدقی‌نژاد، سعید صدیق، مسعود صدیق، فیروزه صدیقی، رضا ضیایی، هژیر ضیایی، رضا طباطبایی، تابنده طیار، دانیال عادل، پیمان عثانی، نرجس عربانی، دکتر یاشار علی‌آبادی، نسرین دخت عماد خراسانی، بهروز غریب‌پور، میتا غفرانی‌آذر، فیض‌الله فاتحی، هوشنگ فتحی، آذر فراهانی، فرزانه فروزنده (عرشی)، نسرین فرهادیان، محمدحسین فصبی، فاطمه قاضیا، زهره قانینی، مرگان قطبی، زینب کریمی، حسین کریم‌زاده، علی کریمیان، لیلا کفاش‌زاده، فرخنده کوکی، مرجان کیانی، پروین کیملی، عبدالله گرمخروانی، داود گلستان، علی گلشن، رضا گل محمدی، سوگل مافی، سوگند مافی، یحیی مافی، قاسم ماندگار، آذر مبارکی، رضا محبی‌تابان، محرابی، دکتر مهدی محقق، محمدهادی محمدی، سعید محمودی‌انزلی، مهری مدرسی، فاطمه مرتضایی‌فرد، مهری مرشدی، علی مشهدی رفیع، حشمت مطاع، مهدی معصومی، ایوب موحدی‌پور، راضیه منصوریان، داود موسایی، اعظم مولایی، فیروز مهاجر، آقا کمال مهاجرانی، پری مهرجو، سعید مهرجو^۳، مهدی مهرداد، شهرداد میرزایی، مجید میرفتاح، سارا میرفخرانی، علیرضا میرفخرانی، علیرضا نادری، عابد نظری، وحید نظری، نغمه نقی‌لو، حامد نوری، مهدی نوید، امیرسعید نیاورانی، مهرداد واعظی‌نژاد، پروین هدایت‌زاده (طبری)، چاوش هماوندی، فرهاد یحیی‌بیگی، و نورالله یخ‌کش.

انجمنها و سازمانها

آرشیو عکس روزنامه‌های اطلاعات، ایران و همشهری و مجله همشهری ماه، آرشیو عکس صغیر، آرشیو فرهنگی منطقه آزاد قشم، آسه سپهر، بنیاد ایران شناسی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی کتب درسی، سازمان حفاظت محیط زیست (دفتر زیستگاهها و امور مناطق)، سازمان شیلات ایران، سازمان میراث فرهنگی - صنایع دستی و گردشگری، شرکت سامسونگ، صنایع فرهنگی ایران (صغیر)، کانون گردشگران جوان ایران، کتابخانه انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، کتابخانه انجمن ایران شناسی فرانسه در ایران، کتابخانه عمومی حسینیه ارشاد، کتابخانه دفتر پژوهشهای فرهنگی، گنجینه موزه ملی ایران، ماهنامه سینمایی فیلم، مرکز هنرهای نمایشی (دبیرخانه جشنواره‌ها، سایت ایران تئاتر)، موزه ملی تاریخ علوم پزشکی، مؤسسه پژوهشی تاریخ ادبیات کودکان، مؤسسه جغرافیایی و کارتوگرافی گیتاشناسی، مؤسسه فرهنگی - هنری ماهور، مؤسسه مطالعات اسلامی، مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران، مهندسين مشاور گنبد، واحد صنعتی پاشاک، هاگیدان

گروه حامیان فرهنگنامه

میرحمید اسکندانی، نیره بهیانی، دکتر پرسا پهلوان، لیمیا حکیم الهی، پندار خمارلو (میرفخرانی)، شبنم رضوی (اسکندانی)، بابک سوداگر و همکاران، ناهید فاریان، عباس قیصری، دکتر عباس مصطفی‌نژاد (بنیاد فرهنگی مصطفی‌نژاد)، دکتر علیرضا ملک، و علیرضا میرفخرانی.

گروه ترویج فرهنگنامه

فرزانه اخوت، شیرین بدو، رایبه برای، نعیمه براری، سیما جمعی ویسی‌نژاد، فاطمه خستو، مهسا خسروی، معصومه رعنا، ویدا رفیعی، مهری سرلک صفایی، مینا عباسخواجه، فرزانه عرفانیان، لیلا عسگریان، فائزه علیزاده، پروین فخاری‌نیا، فرشته قبادی، فرحناز کشاورز وکیلی، فرخنده کوکی، پروین کیمیایی، بهاره گنجعلی‌زاده، شهرزاد محبوب، فیده محقق، علی مشهدی رفیع، پری مهرجو، بذری نواده، و مریم یزدان‌بخش.

سهم عمده از هزینه‌های تألیف این جلد را

میرشمس‌الدین میرفخرانی* و محبوبه ایران خمارلو (میرفخرانی)
در اختیار شورای کتاب کودک قرار دادند. از ایشان صمیمانه سپاسگزاریم.

پیشگفتار

جلد سیزده به حرف خ اختصاص دارد و حاوی ۱۵۱ مقاله، ۱۸ ارجاع، ۳۴۶ تصویر و ۱۹ نقشه است. در این جلد بزرگانی چون امام خمینی (ره)، خوارزمی و خیام معرفی می‌شوند. مقاله‌های خراسان، خلیج فارس و خوزستان در حوزه جغرافیا، خانواده و خویشاوندی، خط و خواندن، خواب و خواب دیدن در زمینه‌های علوم اجتماعی و همچنین خانه‌های ایران و خداپرستی از دیگر مقاله‌های بلند این جلد هستند.

جلد سیزده زمانی به حوزه آماده‌سازی و چاپ سپرده می‌شود که فعالیت فرهنگنامه برای تهیه سایر جلدها بسیار گسترده شده است و با پیوستن بیش از ۱۵۰ نفر داوطلب در طی سالها به این کار سنگین و مداوم علمی، امکان تألیف و تدوین چهار جلد به‌طور همزمان پدید آمده است.

راهنمایی بی‌دریغ استادان دانشگاهها و متخصصان رشته‌های گوناگون همواره پشتیبانمان بوده و این حمایت همچنان ادامه دارد. حمایت مالی گروهی از فرهیختگان و علاقه‌مندان به نسل جوان، زبان فارسی و فرهنگ و تمدن سرزمین ایران نیز با شیوه‌های گوناگون به ادامه پیشرفت کار تألیف، تدوین، آماده‌سازی و انتشار این کتاب مرجع یاری می‌رساند.

تلاش مداوم گروه ترویج فرهنگنامه برای معرفی این اثر به خانواده‌ها و مخاطبان کودک و نوجوان با حضور در مدارس، کتابخانه‌های عمومی و نمایشگاهها نیز سبب آشنایی بیشتر با فرهنگنامه و تمایل به داشتن این اثر و استفاده از آن شده است. جای آن دارد که در این مختصر از همه افراد و نهادهایی که در شکل گرفتن فرهنگنامه و رساندن آن به نسل جوان کشور همکاری و مساعدت می‌کنند صمیمانه قدردانی شود. شورای کتاب کودک همچنین از همراهی مستمر هیئت مدیره شرکت تهیه و نشر فرهنگنامه سپاسگزار است.

هیئت مدیره شورای کتاب کودک

نوش آفرین انصاری، مجید بلوچ، پروین فخاری‌نیا، یحیی مافی، فاطمه مرتضایی‌فرد، فرمهر منجزی، توران میرهادی، مسعود ناصری دریایی، اکبر نعمتی، و نصرالله افاضل (بازرس اصلی).